

VIHKO 17

**ALUSÖLJYVAHINGON
TORJUNTAAN LIITTYVÄ
LAINSÄÄDÄNTÖ**

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Kymenlaakson
pelastuslaitos

Itä-Uudenmaan
pelastuslaitos

Helsingin kaupungin
pelastuslaitos

Länsi-Uudenmaan
pelastuslaitos

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

XAMK KEHITTÄÄ 133

KAAKKOIS-SUOMEN AMMATTIKORKEAKOULU

KOTKA 2021

© Tekijät ja Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

Graafinen suunnittelu ja taitto: Entra Marketing Oy

Paino: Grano Oy

Kannen kuva: J. Halonen 2020

ISBN: (nid.) 978-952-344-298-6

ISBN: (PDF) 978-952-344-299-3

ISSN: 2489-2467 (nid.)

ISSN: 2489-3102 (PDF)

VIHKO 17

ALUSÖLJYVAHINGON TORJUNTAAN LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖ

Tähän manuaalin osaan on koottu alusöljyvahingon torjuntaan liittyvät sekä kansalliset että kansainväliset lait, asetukset ja sopimukset. Öljyntorjuntaa säätelevät pelastuslaki (29.4.2011/379) ja -asetus (5.5.2011/407). Lisäksi pidempikestoinen öljyntorjunta rantojen puhdistusoperaatioineen, jätteen kuljetusjärjestelyineen ja mahdollisine välivarastointitarpeineen vaatii yleislainsäädännön huomioimista.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	5
1 ALUSÖLJYVAHINGON TORJUNTAAN LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖ.....	6
1.1 Pelastustoimintaa ohjaava lainsäädäntö.....	6
1.2 Vahingon aiheuttaneen aluksen toimintaa ohjaava lainsäädäntö	6
1.3 Työturvallisuutta ja -terveyttä ohjaava lainsäädäntö	7
1.4 Ympäristöön ja luonnonsuojeluun liittyvä lainsäädäntö	9
1.5 Ympäristöriskostutkintaan liittyvä lainsäädäntö.....	9
1.6 Vahinkojätteen kuljetukseen liittyvä lainsäädäntö.....	10
1.7 Vahinkojätteen jätehuoltoon liittyvä lainsäädäntö.....	13
1.8 Muut lait.....	14
2 TORJUNNASSA HUOMIOITAVAT KANSAINVÄLISET SOPIMUKSET	15
2.1 Helsingin sopimus ja suositukset torjuntamenetelmistä	15
2.1 Sopimukset kansainvälisestä avusta ja yhteistoiminnasta naapurivaltioiden kanssa	17
2.2 Öljyvahingon korvauskäsittelyyn liittyvät lait ja sopimukset	17
Kooste tärkeimmistä alusöljyvahinkoon liittyvistä laeista, asetuksista ja kansainvälisistä sopimuksista	19

TIIVISTELMÄ

- Öljyntorjuntaan osallistuvien viranomaisten ja muiden tahojen tehtävät, vastuut ja toimivaltuudet on määritelty pelastuslaissa.
- Öljyntorjunnassa tulee huomioida Suomea sitovat kansainväliset ja kahdenkeskiset sopimukset.
- Öljyvahinkojen erityislainsäädännön lisäksi torjuntaoperaatiossa tulee huomioida muun muassa ympäristönsuojelulaki (27.6.2014/527), luonnonsuojelulaki (20.12.1996/1096), työterveyttä ja -turvallisuutta sekä jätteen kuljetusta ja varastointia koskevat lait.
- Ympäristönsuojelulakia ja jätelakia (17.6.2011/646) sovelletaan jälkitoimiin varsinaisen öljyvahinkojen torjunnan jälkeen.

Tässä SÖKÖSuomenlahti-manuaalin vihkossa esitellään öljyntorjuntatyötä säätelevää lainsäädäntöä ja sopimuksia. Manuaalin kirjoitushetkellä on kuitenkin useita avoimena olevia kysymyksiä. Odotettavissa on muun muassa jälkitorjuntaa ja poikkeuksellisten tilanteiden jätehuoltoa koskevia muutoksia pelastuslakiin ja jätelakiin. Tästä syystä lakitekstien sisältöjen tarkastelu ei näiltä osin ole kovin pitkäikäistä.

Vihkosta on myös jätetty pois öljyvahinkojen torjunnan ja ympäristönsuojelulain suhteen, ympäristölupamääräysten ja ilmoitusmenettelyjen tarkastelut. Niihin voi tarvittaessa, ennen uuden lainsäädännön voimaantuloa, perehtyä SÖKÖ II -manuaalin avulla.

ALUSÖLJYVAHINGON TORJUNTAAN LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖ

Korkean alusöljyvahinkoriskin vuoksi Suomessa on pidettävä yllä riittävän korkeaa öljyntorjuntavalmiutta. Suomessa öljyvahinkojen torjuntaa ja siihen varautumista on säännelty erityislainsäädännöllä. Torjuntaoperaation toimenpiteissä, muun muassa kuljetuksissa ja lastinkäsittelyssä, tulee huomioida myös yleislainsäädäntö.

1.1 PELASTUSTOIMINTAA OHJAAVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Alusöljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaa – sen toteuttamista, toimijoiden vastuita ja yhteistoimintaa – säädellään pelastuslailla. Pelastuslakia sovelletaan sekä maa-alueen öljyvahinkojen että Suomen vesialueella ja talousvyöhykkeellä aluksista aiheutuvien öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaan.

Pelastuslailla säädetään pelastustoiminnan johtamisesta, johtovastuun siirtämisestä sekä muiden torjuntaan osallistuvien viranomaisten tehtävistä.

Pelastuslain 36. a pykälässä kuvataan pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjunnassa. Pykälässä 36. b säädetään alukseen kohdistuvista toimista öljy- tai kemikaalivahinkojen estämiseksi ja Rajavartiolaitoksen oikeuksista ryhtyä näihin toimenpiteisiin.

Pelastuslaki (47. §) lisäksi määrää pelastuslaitokset laatimaan pelastustoimen alueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Suunnitelman riskiperustaisuudesta ja sisällöstä säädetään tarkemmin sisäministeriön asetuksella pelastustoimen suunnitelmista (1363/2018).

Pelastustoimintaa valtioiden rajat ylittävissä vahinkotilanteissa ohjaavat sopimukset on koottu lukuun 2.

Pelastuslain (32. §) mukaan öljy- ja aluskemikaalivahingoissa johtavan viranomaisen tulee

kiireellisesti ryhtyä vahinkojen torjumiseksi tai rajoittamiseksi kaikkiin sellaisiin tarpeellisiin toimenpiteisiin, joista aiheutuvat kustannukset tai vahingot eivät ole ilmeisessä epäsuhteessa uhattuina oleviin taloudellisiin ja muihin arvoihin. Torjuntatoimenpiteet on suoritettava niin, ettei luonnon ja ympäristön saattamista samaan tilaan, jossa se oli ennen vahinkotapahtumaa, tarpeettomasti vaikeuteta.

Pelastuslaki ottaa kantaa myös torjuntakemikaalien käyttöön (36. c §) seuraavasti: *”Sisäministeriön on ennen päätöksen tekemistä kuultava Suomen ympäristökeskusta ja varmistuttava, että torjuntakemikaali on kyseisen vahingon torjunnassa huomattavasti muita torjuntamenetelmiä parempi eikä torjuntakemikaalin käytöstä aiheudu ilmeistä vesien pilaantumisen vaaraa eikä muuta haittaa ihmisen terveydelle tai ympäristölle.”* Torjuntakemikaalien käyttöharkinta perustuu Helsingin sopimukseen, josta se on viety myös osaksi kansallista lainsäädäntöä. Helsingin sopimuksesta tarkemmin luvussa 2.

1.2 VAHINGON AIHEUTTANEEN ALUKSEN TOIMINTAA OHJAAVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Aluksen päällikön velvollisuudesta ilmoittaa alusöljy- ja aluskemikaalivahingosta sekä ryhtyä sellaisiin välittömiin torjuntatoimiin, joita häneltä voidaan kohtuudella vaatia, säädetään merenkulun ympäristönsuojelulain (29.12.2009/1672) 11. luvussa.

Kyseisen 11. luvun 1. pykälän mukaan *”jos öljyä on päässyt aluksesta veteen tai öljyvuodon vaara aluksen karilleajon tai konevian, yhteen-törmäyksen taikka muun merivahingon takia on uhkaamassa, aluksen päällikön on ilmoitettava öljyvahingosta tai sen vaarasta välittömästi asianomaiselle meripelastuskeskukselle, meripelastuslohkokeskukselle, hätäkeskukselle tai VTS-viranomaiselle. [...] Aluksen päällikön on lisäksi ryhdyttävä sellaisiin välittömiin torjuntatoimiin, joita häneltä kohtuudella voidaan vaatia.”*

Lisäksi säädetään, että *”jos aluksen miehistöön tai päällystöön kuuluva tekee vastaavan havainnon, hän on velvollinen ilmoittamaan asiasta aluksen päällikölle. Aluksen päällikön ei kuitenkaan tarvitse tehdä [...] ilmoitusta, jos on ilmeistä, että [...] viranomaiset ovat jo saaneet tapauksesta tiedon.”*

Merilain (15.7.1994/674) luvun 10 a ja bunkkeriyleissopimuksen (SopS 4/2009) mukaan vastuuta aluksen polttoaineen aiheuttamasta pilaantumisvahingosta sovelletaan kaikkiin Suomessa tai Suomen talousvyöhykkeellä tapahtuneisiin aluksen polttoaineen aiheuttamiin pilaantumisvahinkoihin. Lisäksi merenkulun ympäristönsuojelulaki asettaa lisävelvoitteita ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi.

Miehistön varautumisesta öljyvahinkoon säädetään kansainvälisillä sopimuksilla. Kansainvälinen merenkulkujärjestö IMO määrittelee MARPOL-yleissopimuksessa (International Convention for the Prevention of Pollution from Ships) vaatimuksia alusten rakenteesta, turvallisuudesta ja toiminnasta poikkeamatilanteissa aluksista aiheutuvien ympäristövahinkojen ehkäisemiseksi. MARPOL-yleissopimuksen Liitteen I säädös 37 määrittelee lisäksi aluksella olevien öljyntorjuntasuunnitelmien eli SOPEP-suunnitelmien sisällön.

SOPEP vaaditaan öljysäiliöalukselta, jonka bruttovetoisuus on vähintään 150 tonnia, sekä kaikilta muilta yli 400 tonnin aluksilta (MARPOL säädös 37). Suomalaisten alusten SOPEP-valmiussuunnitelmat hyväksyy Traficom. SOPEP-suunnitelmaan tulee kuvata päällikön ja muun miehistön tehtävät sekä toimintaohjeet öljypäästön varalle. Tehtävät on kuvattu työtehtäväkohtaisesti aluksen hälytysluettelossa. Lisäksi suunnitelmassa tulee olla kirjattuna yhteystietoineen ne viranomaiset, joihin öljyvahingon sattua tulee olla yhteydessä (MARPOL säädös 37).

Merenkulun ympäristönsuojelulain 2. luvun 6. pykälän nojalla öljysäiliöaluksessa, jonka bruttovetoisuus on vähintään 150 bruttorekisteritonnia, aluksen päällikön tai hänen valvontansa alaisena muun päällystöön kuuluvan on pidettävä öljypäiväkirjaa. Lisäksi muissa aluksissa, joiden bruttovetoisuus on vähintään 400 bruttorekisteritonnia, aluksen päällikön tai hänen valvontansa alaisena

muun päällystöön kuuluvan on pidettävä koneistiloja koskevaa öljypäiväkirjaa. Öljypäiväkirja on myös pidettävä paikassa, josta se on helposti saatavissa tarkastusta varten, ja sitä on säilytettävä kolme vuotta viimeisen merkinnän tekemisestä.

Öljypäiväkirjasta tulee selvittää säiliöiden lastaus, purku, pesu ja jätteiden purkaminen tai polttaminen. Öljypäiväkirjaan merkitään tankkien sisällöissä tapahtuneet muutokset (siirrot toisiin tankkeihin, tyhjennykset ja täydennykset). Näin aluksella ollaan koko ajan tietoisia polttoainemääristä, öljylaaduista ja muiden tankkien tilanteesta. Tiedot tarkastetaan päivittäisillä peilauskierroksilla, jolloin voidaan havaita mahdolliset muutokset ja ryhtyä selvittämään asiaa, jos jotakin normaalia poikkeavaa ilmenee. Öljypäiväkirjasta voidaan siten tarkistaa vaurioituneen tankin öljyalaatu ja oletettu sisältömäärä vahingon tapahduttua. Päiväkirjaan tulee merkitä myös onnettomuuden seurauksena tapahtunut tai muu poikkeuksellinen öljyn tyhjentäminen. (Merenkulun ympäristönsuojelulaki 2. luku, 6. §.)

1.3 TYÖTURVALLISUUTTA JA -TERVEYTTÄ OHJAAVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Tähän lukuun on koottu listaa työturvallisuuden ja työterveyshuollon järjestämiseen liittyvistä laeista, asetuksista ja päätöksistä. Lisäksi esiin on nostettu työterveyshuollon lainsäädännöllisiä näkökulmia rannikon öljynkeräykseen osallistuvien henkilöiden terveyden ja työturvallisuuden osalta. Ne tulee huomioida laajan öljyvahingon torjuntahenkilöstöä rekrytoitaessa tai vapaaehtoista työvoimaa vastaanotettaessa.

Keskeisimmät öljyntorjuntatyön työturvallisuuden, työterveyden huomioimiseen ja työterveyshuollon järjestämiseen liittyvät lait ja asetukset ovat

- työturvallisuuslaki (23.8.2002/738)
- työsuojelulaki (26.1.2001/55)
- työterveyshuoltolaki (21.12.2001/1383)
- terveydenhuoltolaki (30.12.2010/1326)
- työtapaturma- ja ammattitautilaki (24.4.2015/459)
- sairausvakuutuslaki (21.12.2004/1224)
- tietosuojalaki (5.12.2018/1050)

- laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (20.1.2006/44)
- valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveysvaatimuksista (18.6.2003/577)
- valtioneuvoston asetus kemiallisista tekijöistä työssä (9.8.2001/715)
- valtioneuvoston asetus työvälineiden turvallisuudesta ja tarkastamisesta (12.6.2008/403)
- valtioneuvoston asetus koneiden turvallisuudesta (12.6.2008/400)
- laki kuluttajien käyttöön tarkoitetuista henkilönsuojaimista (6.4.2018/218)
- valtioneuvoston päätös henkilönsuojaimista (1406/1993)
- valtioneuvoston päätös henkilönsuojainten valinnasta ja käytöstä työssä (22.12.1993/1407)
- EU:n henkilönsuojainasetus (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/425)
- valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemisesta melusta aiheutuilta vaaroilta (26.1.2006/85)
- valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveysvaatimuksista (18.6.2003/577)
- valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvamerkeistä ja niiden vähimmäisvaatimuksista (21.5.2015/687)
- laki syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien rekisteristä (17.8.2001/717)
- sosiaali- ja terveysministeriön asetus syöpäsairauden vaaraa aiheuttavista tekijöistä (1273/2019)
- valtioneuvoston asetus työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta (1267/2019)
- valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemiseksi biologisista tekijöistä aiheutuilta vaaroilta (933/2017)
- valtioneuvoston asetus hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta (708/2013, 1484/2001)
- valtioneuvoston asetus terveystarkastuksista erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavissa töissä (27.12.2001/1485), valtioneuvoston asetus terveystarkastuksista erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavissa töissä annetun

valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (831/2005)

- valtioneuvoston asetus aluksessa käytettävistä suojeluvälineistä ja mittauslaitteista (27.9.2001/825)
- valtioneuvoston asetus alusten lastauksen ja purkamisen työturvallisuudesta (633/2004) siihen tehtyine muutoksineen.

Torjuntatyöhön liittyvät työturvallisuuslainsäädännölliset näkökulmat, jotka pelastusviranomaisen on työnantajana hyvä huomioida ennen laajamittaisen puhdistustyön aloittamista, ovat seuraavat:

- Työnantajalla on velvollisuus selvittää, kuka voi tehdä rantojen puhdistustyötä (Työterveyshuoltolaki 10. §; Työturvallisuuslaki 11. §).
- Työnantajan on selvitettävä ja tunnistettava työpaikan haitta- ja vaaratekijöitä. Jos työnantajan asiantuntemus ei ole riittävä, on käytettävä ulkopuolisia asiantuntijoita. (Työturvallisuuslaki 10. §.)
- Työnantajalla on velvollisuus aloittaa toimet tapaturmien, terveysvaarojen ja muiden vaaratilanteiden torjumiseksi. (Työturvallisuuslaki 8. §.)
- Työnantajan on perehdytettävä työntekijänsä työvälineiden käyttöön, työpaikan oloihin, oikeisiin työmenetelmiin ja turvallisuusohjeisiin. (Työturvallisuuslaki 8. §.)
- Työnantaja on velvollinen ottamaan työntekijöille tapaturmavakuutuksen. Työnantajalla ei ole vakuuttamisvelvollisuutta, jos sen kalenterivuoden aikana teettämästä työstä maksamat tai maksettaviksi sovitut palkat ovat yhteensä enintään 1200 euroa. Työnantajalla ei ole velvollisuutta maksaa tapaturmavakuutusta vapaaehtoisille työntekijöille. (Työtapaturma- ja ammattitautilaki 3. §.) Pelastuslain 103. §:ssä säädetään korvauksen maksamisesta valtion varoista pelastustoimintaan 51. §:n tavalla osallistuneelle vapaaehtoiselle, jolle on sattunut tapaturma tai joka on saanut ammattitautin pelastustoiminnassa. Korvaus maksetaan samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturmasta tai ammattitaudista.
- Työnantajalla on velvollisuus järjestää työterveyshuolto virka- ja työsuhteessa olevalle henkilöstölle (Työterveyshuoltolaki 2. § mom 1).
- Työntekijöille tulee järjestää terveystarkastus tai altistuskokeet, joilla on merkitystä työnte-

kijän terveyden suojelemisen kannalta (Valtioneuvoston asetus terveystarkastuksista erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavissa töissä 4. §; Valtioneuvoston asetus hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta 7. §).

- Ostopalveluhenkilöstön työterveyshuoltovastuu kuuluu ostopalveluorganisaation työnantajalle (Työturvallisuuslaki 2.–3. §).
- Jos pelastuslaitos käyttää vuokratyövoimaa, pelastuslaitoksella on ilmoitusvelvollisuus vuokratyövoiman työnantajalle tarvittavista toimista työterveyshuollon osalta (Työturvallisuuslaki 3. §).
- Itsenäiset yrittäjät voivat järjestää itselleen työterveyshuollon (Työterveyshuoltolaki 2. § mom 2).
- Viranomaisilla ei ole tällä hetkellä lain määräämää velvoitetta tarjota työterveyspalveluja vapaaehtoisesti ilman työsopimusta öljyntorjuntaan osallistuville. Työturvallisuudesta tulee kuitenkin huolehtia. (Työterveyshuoltolaki; Työturvallisuuslaki; Pelastuslaki.)
- Työnantajalla on oikeus saada korvausta työterveyshuoltolaissa työnantajan velvollisuudeksi säädetyn tai määrätyn työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuneista tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista. Työterveyshuollon korvaus maksetaan työnantajan työsopimus- tai virkasuhteessa taikka siihen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa oleville työntekijöilleen järjestämästä työterveyshuollosta. Työnantaja ei saa korvausta vapaaehtoisesti vapaaehtoisille työntekijöille järjestämästään työterveyshuollosta. (Sairausvakuutuslaki 13. luku, 1. §, 4. §.)

Edellä mainittujen lisäksi tulee huomioida 30.7.2020 jälkeen voimaan tulleet öljyvahinkojen torjuntaan sekä työturvallisuuteen ja työterveyshuollon järjestämiseen liittyvät lait ja asetukset.

1.4 YMPÄRISTÖÖN JA LUONNONSUOJELUUN LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖ

Merenkulun ympäristönsuojelulain lisäksi ympäristön suojelemiseen velvoittavat ympäristön-

suojelulaki ja luonnonsuojelulaki. Luonnonsuojelulaissa säädetään suojeltavista luontotyypeistä, maisemista ja eliölajeista sekä Euroopan unionin Natura 2000 -verkostosta. Lain mukaan rauhoitussäännöksistä saa poiketa luonnonsuojelualueella tilanteen niin vaatiessa, kun ryhdytään esimerkiksi pelastuspalvelun edellyttämiin välttämättömiin toimenpiteisiin (Luonnonsuojelulaki 14. §).

Luonnonsuojeluasetuksessa (14.2.1997/160) ja sen liitteissä määritellään muun muassa suojellut luontotyypit (10. §) sekä nimetään luonnonsuojelulaissa tarkoitetut suojeltavat eläinlajit (17.–19. §) ja kasvilajit (20. §).

Ympäristönsuojelulain mukaisia hyväksymismenettelyjä sovelletaan lähinnä torjunnan jälkeiseen ennallistamistyöhön ja pilaantuneen maa-alueen käsittelyyn. Ympäristönsuojelulain mukaiset periaatteet on tärkeää ottaa huomioon jo öljyntorjuntavaiheessa. Ympäristönsuojelun yleisiä periaatteita ovat esimerkiksi haittojen minimointi, varovaisuus ja huolellisuus, parhaan käyttökelpoisen tekniikan hyödyntäminen sekä ympäristön kannalta parhaan käytännön periaatteet (Ympäristönsuojelulaki 20. §).

Ympäristönsuojelulaissa säädetään myös toiminnanharjoittajan velvollisuudesta olla riittävän selvillä toiminnan ympäristövaikutuksista (Ympäristönsuojelulaki 6. §), pilaantumisen vaaraa aiheuttavan toiminnan sijoittamisesta mahdollisuuksien mukaan siten, että siitä ei aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa (Ympäristönsuojelulaki 7. §) sekä maaperän ja pohjaveden pilaamiskielosta (Ympäristönsuojelulaki 17. §).

1.5 YMPÄRISTÖRIKOSTUTKINTAAN LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖ

Merenkulun ympäristönsuojelulain mukaan Rajavartiolaitos on johtava valvontaviranomainen valvonnassa, joka koskee aluksesta veteen menevistä päästöistä annettujen säännösten ja määräysten noudattamista Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä. Myös poliisi valvoo aluksesta veteen meneviä päästöjä sekä lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista Suomen aluevesillä ja sisävesillä. Muita valvontaviranomaisia ovat Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Suomen ympäristökeskus, ELY-keskukset ja Tulli.

Jos aluksen on havaittu päästäneen öljyä tai haitallisia nestemäisiä aineita Suomen vesialueella, talousvyöhykkeellä tai aavalla merellä, Suomen ympäristökeskuksen, Rajavartiolaitoksen tai Liikenne- ja viestintävirasto Traficom on ilmoitettava havaitsemastaan päästöstä satamalle, jossa alus seuraavaksi käy. Sen on ilmoitettava asiasta myös aluksen lippuvaltiolle sekä pyydettävä ryhtymään toimiin päästön johdosta sen mukaan kuin säädetään alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta ja säännösten rikkomisista määrättävistä seuraamuksista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2005/35/EY siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. (Merenkulun ympäristönsuojelulaki 12. luku, 17. §.)

Jos öljypäästön selvittäminen vaatii, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom sekä Rajavartiolaitos ja poliisi voivat pysäyttää aluksen sen ollessa satamassa tai ankkurissa Suomen vesialueella. Sama koskee suomalaista alusta sen purjehtiessa Suomen vesialueella tai sen ulkopuolella ja ulkomaista alusta sen purjehtiessa Suomen vesialueella. (Merenkulun ympäristönsuojelulaki 12. luku, 11. §.)

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom sekä Rajavartiolaitos ja poliisi voivat pysäyttää Suomen aluemerellä tai talousvyöhykkeellä kulkevan ulkomaisen aluksen, jos on ilmeistä, että alukselta on Suomen talousvyöhykkeellä rikottu tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä siten, että päästöstä aiheutuu Suomen rantaviivalle tai siihen liittyville eduille taikka Suomen aluemerien tai talousvyöhykkeen luonnonvaroilta huomattavaa vahinkoa tai sen vaaraa. (Merenkulun ympäristönsuojelulaki 12. luku, 12. §.)

Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilla sekä Rajavartiolaitoksella ja poliisilla on oikeus tapahtuneiden päästöjen selvittämiseksi suorittaa suomalaisella aluksella tarkastuksia ja ottaa näytteitä vedessä havaitun öljyn tai muun haitallisen aineen alkuperän ja koostumuksen sekä aluksella käytettävän polttoaineen laadun selvittämiseksi. Sama koskee ulkomaista alusta sen ollessa satamassa tai ankkurissa Suomen vesialueella tai sen purjehtiessa Suomen vesialueella. (Merenkulun ympäristönsuojelulaki 12. luku, 11. §.)

Lain alusturvallisuuden valvonnasta (17.3.1995/370) 4. luvun 14. §:n ja merenkulun ympäristönsuojelu-

lain 12. luvun 13. §:n nojalla Liikenne- ja viestintävirasto Traficom voi kieltää aluksen matkan jatkamisen tai asettaa matkan jatkamisen ehdoksi, että alus siirretään lähimmälle sopivalle korjaus- telakalle.

Esitutkintalain (22.7.2011/805) mukaan esitutkin- nan suorittaminen kuuluu poliisille, jollei erikseen ole toisin säädetty. Alusöljypäästöjen valvonta ja mahdollinen esitutkinta on säädetty merenkulun ympäristönsuojelulaissa sekä Rajavartiolaitoksen että poliisin tehtäväksi.

Päästölähde selvitetään öljynäytteellä, joka ana- lysoidaan esimerkiksi poliisin rikosteknisessä la- boratoriossa. Myös pelastuslaitoksen suorittama ensinäytteenotto sekä alkutilanteessa keräämät tiedusteludokumentit ja valokuvat toimivat todis- tusaineistona. Viranomaisen on hyvä myös varau- tua todistamaan vahingon oikeudenkäynnissä.

Merenkulun ympäristönsuojelulain 3. luvun 5. §:n mukaan öljypäästömaksun määrää Rajavartiolaitos.

1.6 VAHINKOJÄTTEEN KULJETUKSEEN LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖ

Tie- ja rautatiekuljetuksiin sovelletaan lakia vaa- rallisten aineiden kuljetuksesta (2.8.1994/719). La- kia sovelletaan myös satama-alueella vaarallisten aineiden kuljetukseen sekä siellä tapahtuvaan vaarallisten aineiden tilapäiseen säilytykseen. Lakia sovelletaan lisäksi merikuljetuksiin suoma- laisessa aluksessa Suomen vesialueilla ja niiden ulkopuolella sekä ulkomaisessa aluksessa Suo- men vesialueilla. Lakia ei sovelleta vaarallisten aineiden meri- ja sisävesikuljetuksiin irtolastina eikä neste- ja kaasusäiliöaluskuljetuksiin.

Öljyvahinkojätteen maantiekuljetukset

Öljyvahinkojätteiden keräämistä, kuljettamista ja käsittelyä akuutissa torjuntatyön vaiheessa säädellään pelastuslailla. Jätelakia sovelletaan öljyvahingossa syntyneeseen jätteeseen sen jäl- keen, kun välttämättömät torjuntatoimet vahin- gon rajoittamiseksi ja öljyn tai muun haitallisen aineen keräämiseksi on tehty – käytännössä siir- ryttyessä jälkitorjuntavaiheeseen (Pelastuslaki 2. a §; Jätelaki 2. §).

Vaarallisten aineiden kuljettaminen edellyttää kuljettajalta ADR-ajolupaa (European Agreement concerning the international carriage of Dangerous goods by Road). ADR-luvasta säädetään laissa vaarallisten aineiden kuljetuksesta, asetuksessa vaarallisten aineiden kuljettajien ajoluvasta (6.4.2011/401) ja laissa kuljettajantutkintotoiminnan järjestämisestä (10.7.1998/535) muutoksineen (970/2018).

Lain vaarallisten aineiden kuljetuksesta 11. b §:n nojalla ajolupa-asetuksessa (Asetus vaarallisten aineiden kuljettajien ajoluvasta 16. §) säädetään poikkeuksista ajoluvan vaatimisessa. Asetuksen mukaan ajoluvasta voidaan poiketa kiireellisissä pelastustehtävissä, jos ajolupasäännösten noudattaminen aiheuttaisi haittaa pelastustoiminnalle: *”VAK-määräyksiä ei sovelleta kuljetuksiin, jotka suorittaa pelastustehtävissä toimivaltainen viranomais tai jotka suoritetaan sen valvonnan alaisina silloin, kun kuljetus on välttämätöntä pelastustehtävissä, erityisesti onnettomuustilanteissa vaarallisten aineiden leviämisen estämiseksi ja talteen ottamiseksi sekä niiden siirtämiseksi lähimpään turvalliseen paikkaan. Määräyksiä ei sovelleta myöskään hätäkuljetuksiin, joiden tarkoituksena on pelastaa ihmishenkiä tai suojella ympäristöä edellyttäen, että on tehty kaikki toimenpiteet tällaisen kuljetuksen turvalliseksi suorittamiseksi.”* Lisäksi ADR-ajolupaa ei edellytetä tietyissä vapautetuissa tai vähäisissä paikalliskuljetuksissa, jotka liittyvät esimerkiksi kuljetuksiin tie- ja rakennustyömaalle (Asetus vaarallisten aineiden kuljettajien ajoluvasta 4. §).

Suomi tunnustaa vaarallisten tavaroiden kansainvälisistä tiekuljetuksista tehtyyn eurooppalaiseen sopimukseen (SopS 23/1979) liittyneissä ja Euroopan talousalueeseen kuuluvissa muissa valtioissa asianmukaisesti myönnetty ajoluvat, joten myös ulkomaisten yritysten käyttäminen kuljetuksissa on mahdollista. Tämä saattaa tulla kysymykseen, jos jätettä päätetään siirtää ulkomaisille loppukäsittelylaitoksille.

Vahinkojätteen kuljettamisessa vaadituista kuljetusasiakirjoista säädetään lailla vaarallisten aineiden kuljetuksesta, valtioneuvoston asetuksella vaarallisten aineiden kuljetuksesta tiellä (13.3.2002/194) sekä jätelakia.

Torjuntaoperaatioon liittyvien kuljetusten ajo- ja lepoajoissa noudatetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston ajo- ja lepoaika-asetusta (EY) N:o 561/2006. Ajo- ja lepoaikamääräykset löytyvät myös tiivistettyinä työsuojeluhallinnon verkkopalvelusta. Asetusta sovelletaan yleisillä teillä tapahtuvaan liikenteeseen. Yleisen tien ulkopuolella tapahtuva ajo merkitään muuksi työksi. Ajo- ja lepoaika-asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle on rajattu palokunnan ja yleisestä järjestyksestä vastaavien laitosten omistamat tai ilman kuljettajaa vuokraamat ajoneuvot, kun tieliikennettä harjoitetaan näille laitoksille osoitettujen tehtävien johdosta ja niiden valvonnassa. Asetus ei myöskään koske ajoneuvoja, joiden suurin sallittu nopeus on enintään 40 kilometriä tunnissa, eikä yksinomaan satama-alueen sisällä käytettäviä ajoneuvoja.

Yksitystien käyttäminen säännöllisiin ja tilapäisiin kuljetuksiin, säännölliseen kulkemiseen sekä tien kunnossapitokustannuksia selvästi lisäävään toimintaan on luvanvaraista. Lupaa ei kuitenkaan tarvita välttämättömien viranomais-tehtävien edellyttämään tienkäyttöön. (Yksitystielaki 13.7.2018/560, 28. §.) Ympäristövahingon seurausten torjumiseksi tehtävää vahinkojätteen kuljetusta voidaan pitää välttämättömänä viranomaistoimintana.

Vahinkojätteen merikuljetukset

Vahinkojätettä on sekä kiinteää että nestemäistä. Vahinkojäte katsotaan kiinteäksi, mikäli lastaus-hetkellä ei ole havaittavissa nestepintaa.

Merikuljetuksissa nestemäisen irtolastin kuljetuksessa sovelletaan IBC-koodia (International Code for the Construction and Equipment of Ships Carrying Dangerous Chemicals in Bulk, IBC Code). Kiinteän irtolastin kuljetuksessa taas sovelletaan IMSBC-koodia (International Maritime Solid Bulk Cargoes, IMSBC Code) tai pakattujen vaarallisten lastien merikuljetusta koskevaa IMDG-säännöstöä (International Maritime Dangerous Goods Code).

Vaarallisten aineiden merikuljetusta koskevat seuraavat kuljetussäädökset:

- merilaki
- merenkulun ympäristönsuojelulaki muutoksineen

- laki vaarallisten aineiden kuljetuksesta muutoksineen
- asetus vaarallisten aineiden kuljetuksesta kapalettavarana aluksessa 4.9.1998/666 muutoksineen
- asetus vaarallisten tai ympäristöä pilaavien aineiden aluskuljetuksia koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta 346/2014 muutoksineen
- asetus vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja tilapäisestä säilytyksestä satama-alueella 21.4.2005/251
- SOLAS-sopimuksen (SopS 11/1981) liite VII
 - Osa A – Pakatut vaaralliset aineet sekä vaatimus IMDG-säännösten soveltamisesta
 - Osa A-1 – Kiinteä irtolasti sekä vaatimus IMS-BC-säännösten soveltamisesta
 - Osa B – Kemikaalisäiliöalusten rakenne ja varustelu sekä vaatimus IBC-säännösten soveltamisesta
- IMDG-koodi pakatuille vaarallisille aineille
- MARPOL-yleissopimus (SopS 51/1983)
 - Liite I – Määräykset öljyn aiheuttaman pilaantumisen ehkäisemiseksi (MARPOL Annex I)
 - Liite II – Määräykset nestemäisten kemikaalien irtolastikuljetuksista (MARPOL Annex II)
 - Liite III – Määräykset pakattujen meriympäristölle vaarallisten aineiden kuljetuksista (MARPOL Annex III)
- IBC-säännöstö ja vanhoille aluksille BCH-säännöstö kemikaaleja irtolastina koskien
- IMSBC-koodi kiinteille irtolasteille.

Kansainväliset sopimukset (SOLAS, IMDG ja MARPOL) koskevat vaarallisten aineiden kansainvälisiä merikuljetuksia, mutta ne on ratifioitu myös Suomen lainsäädäntöön. IMDG-säännösten sisällöllinen rakenne on harmonisoitu vastaavien maantie- ja rautatiemääräysten (ADR ja RID) kanssa. Laki vaarallisten aineiden kuljetuksesta ei koske vaarallisten aineiden meri- ja sisävesikuljetusta irtolastina eikä neste- ja kaasusäiliöaluskuljetusta.

Biopohjaisten polttoaineiden osalta noudatetaan joko MARPOL-sopimusta tai IBC-koodia sen mukaan, mikä biokomponentin osuus seoksesta on. Mikäli tuotteessa on ≥ 75 % MARPOL Liitteessä I mainittua öljytuotetta, se kuljetetaan kyseisen MARPOL Liitteen I mukaisesti. Jos taas Liitteen I mukaista öljytuotetta on yli 1 % mutta alle 75 %, noudatetaan Liitteen II kemikaaleille suunnattuja säädöksiä ja IBC-koodia.

noudatetaan Liitteen II kemikaaleille suunnattuja säädöksiä ja IBC-koodia.

Henkilöstön merikuljetukset

Matkustajien kuljetuksista merellä säädetään merilain 15. luvussa ja vahingonkorvauksista yleisesti vahingonkorvauslaissa (31.5.1974/412).

Merilain säädöksiä sovelletaan muuhun kuin kauppamerenkulkuun käytettäviin aluksiin vain soveltuvin osin. Merilain 15. luvun säädöksiä sovelletaan periaatteessa vain sopimuksenvaraiseen vastikkeelliseen kauppamerenkulkuun (Merilaki 1. luku, 9. §). Vastikkeeton, epäkaupallinen kuljetus jää merilain 15. luvun säädösten ulkopuolelle, eli ne eivät koske laivaväkeä tai vapaa-matkustajia. Rajanveto merilain 15. luvun soveltamisessa ei ole aina selkeä. Esimerkiksi kuljetus lossilla jäänee vastikkeettomana säännösten soveltamisalan ulkopuolelle. Sen sijaan merilain 15. lukua voitaneen soveltaa kalastajaan, joka vastiketta vastaan kuljettaa kesävieraita mantereelta saareen ja takaisin. Tämän perusteella henkilökuljetukset, joista öljyntorjuntaorganisaatio maksaa korvauksen, kuuluisivat merilain 15. luvun piiriin, ja kuljetukset, joista ei makseta, eivät kuuluisi. Kulukorvauksetkin voidaan katsoa vastikkeeksi.

Vahinkojätteen lastinkäsittely

Valtioneuvoston asetuksessa työvälineiden turvallisuudesta käytöstä ja tarkastamisesta säädetään nostolaitteiden ja liikkuvien koneiden käytöstä ja nostotöiden suunnittelusta.

Valtioneuvoston asetusta alusten lastauksen ja purkamisen työturvallisuudesta muutoksineen sovelletaan alusten lastaukseen ja purkamiseen sekä tavarankäsittelyyn ja siihen välittömästi liittyvään työhön satamassa. Sen ohjeita suurimmasta sallitusta nostokuormasta, merkinantajasta ja vaarallisen aineen käsittelystä voidaan kuitenkin hyödyntää myös torjuntaoperaation lastinkäsittelyssä.

Lisäksi on huomioitava, mitä säädetään valtioneuvoston asetuksessa vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja tilapäisestä säilytyksestä satama-alueella. Kaupallisissa satamissa työskennellessä huomioitavat ohjeet on koottu vihkoon 13.

Aluksen lastaamisesta säädetään laissa aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä (29.12.2009/1686). Päällikön vastuuseen aluksen merikelpoisuudesta sisältyy velvollisuus varmistua siitä, että aluksen vakavuus on riittävä (Merilaki 3. §). Kukaan muu henkilö ei saa estää tai rajoittaa aluksen päällikköä tekemästä tai toteuttamasta päätöstä, joka päällikön ammatillisen arvon mukaan on tarpeellinen ihmishengen turvaamiseksi tai ympäristön suojelemiseksi (Merilaki 6. luku, 9. §). Näin torjunta-aluksen, kuten muunkin öljyntorjuntaan osallistuvan aluksen, päälliköllä on oikeus päättää ottamansa lastin määrästä ja sijoittelusta aluksella.

1.7 VAHINKOJÄTTEEN JÄTEHUOLTOON LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖ

Ympäristönsuojelulain 120. §:n mukaan onnettomuustilanteesta, joka edellyttää jätehuoltotoimia, on viipymättä ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Tämä voi toimittamansa tarkastuksen nojalla antaa pilaantumisen ehkäisemiseksi tarpeellisia määräyksiä.

Jätelakia sovelletaan öljyvahingon jälkitorjunnan tuottamien jätteiden käsittelyyn. Jätelain mukaiset periaatteet olisi kuitenkin tärkeää huomioida jo alkuvaiheen aikana. Jätelain mukaan kaikessa toiminnassa tulee mahdollisuuksien mukaan huolehtia siitä, että jätettä syntyy mahdollisimman vähän eikä jätteestä aiheudu tarpeetonta haittaa tai vaikeutta jätehuollon järjestämiselle (Jätelaki 8. §). Lisäksi viranomaisilla ja julkisoikeudellisilla laitoksilla on erityinen velvollisuus huolehtia siitä, että niiden omassa toiminnassa noudatetaan kyseisiä velvollisuuksia (Jätelaki 11. §).

Jätelain mukaan jätteen haltijalla tarkoitetaan jätteen tuottajaa, kiinteistön haltijaa tai muuta toimijaa, jonka hallussa jäte on (Jätelaki 6. §, 5. kohta). Jätteen haltijan on järjestettävä jätehuolto tai toimitettava jäte käsiteltäväksi hyväksytyyn jätteenkäsittelylaitokseen (Jätelaki 28. §). Lisäksi jätteen haltijalla on velvollisuus olla selvillä hallussa pitämänsä jätteen määrästä, laadusta, lajista, alkuperästä, jätehuollon kannalta merkityksellisistä ominaisuuksista sekä jätteen terveys- ja ympäristövaikutuksista.

Vastuu öljyntorjuntaoperaation tuottamasta jät-

teestä seuraa öljyntorjuntavastuuta. Käytännössä öljyvahinkojätteistä huolehtiminen kuuluu kunnan tehtäviin, ellei jälkitorjuntavastuusta ole erikseen muuta sovittu. Torjuntaviranomaisen vastuulla on huolehtia, että jätteiden käsittely- ja vastaanotto- paikoilla on asianmukaiset luvat öljyvahinkojätteen käsittelyksi. Siirrettäessä jätteitä eteenpäin keräys- ja käsittelyketjussa vastuu jätteestä siirtyy sen vastaanottajalle, mikäli vastaanottavalla osapuolella on asianmukainen lupa ottaa vastaan luovutettu jäte (Jätelaki 29. §). Jätehuoltovelvollisuus ei kuitenkaan siirry jätteen kuljetuksen suorittajalle (Jätelaki 29–31. §), vaan torjuntaviranomaisen vastuu jätteestä raukeaa vasta jätteen saavuttua asianmukaisen luvan omaavaan käsittely-, varastointi- tai loppusijoituspaikkaan.

Öljyntorjuntaa johtava pelastusviranomainen voi pelastustehtävää johtaessaan päättää, jos se on vahingon rajoittamiseksi tarpeen, syntyvän jätteen sijoittamisesta (Pelastuslaki, 36. §). Väliaikainen varastointi jätteen syntypaikalla tai kiireellisiin pelastustehtäviin suoraan liittyvä varastointitarve eivät pelastuslain 36. §:n nojalla edellytä sijoituspaikan omistajan tai haltijan suostumusta. Öljyvahinkojäte on jätteen haltijan vastuulla riippumatta siitä, mihin välivarasto perustetaan. Tällöin esimerkiksi jätteenkäsittelylaitosten alueita voitaisiin käyttää välivarastointiin ilman, että jätteenkäsittelylaitoksesta tulisi jätteenhaltija. Vastuu öljyisestä jätteestä (jätteenhaltijuus) siirtyy jätteen käsittelijälle ainoastaan erillisellä sopimuksella. Väliaikaisesta varastoinnista poikkeava öljyvahinkojätteen välivarastointi vaatii ympäristöluvan. Tavanomaisen jätteiden sijoittamisesta kaatopaikalle peritään jäteveroa (jäteverolaki 17.12.2010/1126).

Pelastuslain 36. a §:n nojalla pelastustoimintaa johtavalla viranomaisella, joihin myös kunta 111. a §:n nojalla jälkitorjuntaa johtavana viranomaisena kuuluu, on oikeus ottaa käyttöön väliaikaiseen varastointiin tarvittavia tiloja ja paikkoja, jos se on torjumisen kannalta välttämätöntä. Suurimitta- kaavaisempi välivarastointi edellyttää kuitenkin ympäristöluvaa. Pelastustoiminnan johtaja päättää viime kädessä välivarastointitarpeesta ja varastointialueiden sijoittamisesta.

Öljyntyneiden eläinten käsittelyyn ja hävittämiseen sovelletaan jätelakia. Tarkempia ohjeita antaa kunnan ympäristöviranomaisen ELY-kes-

kuksen ohjauksessa. Jos öljyvahinkoalueelta löydetään kuolleita eläimiä, joissa ei havaita merkkejä öljystä, kunnaneläinlääkäri on tutkittavana. Tällaisissa tilanteissa on mahdollisuus, että eläimet ovat menehtyneet muuhun kuin öljyyn, ja eläintaudin mahdollisuus tulee sulkea pois. Jos eläimissä todetaan ihmisiin tai muihin eläimiin tarttuvia tauteja, sovelletaan eläintautilakia (14.6.2013/441).

Eläinperäisiä sivutuotteita koskee sivutuotelainsäädäntö (sivutuoteasetus (EY) N:o 1069/2009, täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 142/2011 ja sivutuotelaki 24.4.2015/517). Lainsäädäntöä ei kuitenkaan sovelleta luonnonvaraisiin eläimiin, ellei niillä ole havaittu eläintautia. Jos eläinten on todettu menehtyneen öljyyn, niiden ruhojen hävittämiseen ei lähtökohtaisesti tarvitse soveltaa sivutuotelainsäädännön vaatimuksia.

1.8 MUUT LAIT

Öljyntorjuntahankinnoissa noudatetaan lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (29.12.2016/1397) sekä öljysuojarahaston hankintaohjetta.

Tietoturvan lisäksi torjuntaorganisaation tulee huolehtia tietosuojan toteutumisesta EU:n tietosuoja-asetuksen ((EU) 2016/679) ja tiedonhallintalain (laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta 906/2019) mukaisesti.

2 TORJUNNASSA HUOMIOITAVAT KANSAINVÄLISET SOPIMUKSET

Kansallisen lainsäädännön lisäksi Suomi on tehnyt lukuisia kansainvälisiä sopimuksia, jotka koskevat vesiliikenteen ympäristöhaittojen vähentämistä ja toimintaa ympäristöä vaarantavien onnettomuuksien tapahduttua. Näitä ovat muun muassa Helsingin komission yleissopimus (Helcom) vuodelta 1992, Kööpenhaminan sopimus (SopS 71-72/1998) ja Euroopan unionin jäsenmaana Suomea velvoittavat EU-säädökset (esim. vesipuitteidirektiivi 200/60/EC). Lisäksi Suomella on kahdenväliset sopimukset Venäjän (SopS 54/1990) ja Viron (SopS 31/1995) kanssa. Arktisen merialueen torjuntavalmiudesta ja -operaatioista on voimassa kansainvälinen yhteistyösopimus (SopS 15/2016).

2.1 HELSINGIN SOPIMUS JA SUOSITUKSET TORJUNTAMENETELMISTÄ

Helsingin yleissopimuksen (Helsinki Convention, SopS 2/2000, II Liite)¹ mukaisesti Suomi on sopinut muiden sopijapuolten tavoin käyttävänsä pilaantumisen estämisessä, rajoittamisessa ja poistamisessa ympäristön kannalta parhaita menettelytapoja ja parasta käyttökelpoista tekniikkaa. Ympäristön kannalta paras menettelytapa merkitsee sitä, että käytetään sopivinta toimien yhdistelmää. Käsitteellä ”paras käyttökelpoinen tekniikka” taas tarkoitetaan prosessien, järjestelmien tai toimintamenetelmien viimeisintä kehitysvaihetta, jossa mitataan tietyn menetelmän käytännön soveltuvuutta päästön rajoittamiseen.

Sopimuksen mukaan määritettäessä, muodostaako tietty prosessien, järjestelmien ja toimintamenetelmien sarja parhaan käytettävissä olevan tekniikan yleensä tai yksittäisissä tapauksissa, on otettava huomioon erityisesti seuraavat asiat:

- vertailukelpoiset prosessit, järjestelmät tai toimintamenetelmät, joita on viime aikoina kokeiltu menestyksekkäästi

- tekniset edistysaskeleet ja muutokset tieteellisessä tiedossa ja käsityksessä
- tällaisen tekniikan taloudellinen käyttökelpoisuus
- käytön aikarajat
- kyseessä olevien päästöjen luonne ja määrä
- jätteitä tuottamaton ja jätteiden tuottoa rajoittava teknologia
- varovaisuusperiaate.

Tästä seuraa, että paras käytettävissä oleva teknologia tiettyä prosessia varten muuttuu ajan kuluessa teknisen kehityksen, taloudellisten ja sosiaalisten muutosten sekä tieteellisen tiedon ja käsityksen lisääntymisen ja muutosten myötä.

Helsingin sopimuksen mukaisesti Suomenkin öljyntorjuntavalmiuden on sovittu perustuvan öljyn mekaaniseen torjuntaan ja keräämiseen. Kemiallisia aineita voidaan käyttää vain poikkeustapauksissa ja vasta sen jälkeen, kun toimivaltaiselta kansalliselta viranomaiselta on saatu hyväksyntä kussakin yksittäisessä tapauksessa (SopS 2/2000, VII Liite).

Helsingin sopimuksella sovitaan lisäksi avunannosta Itämeren valtioiden kesken, ilmoitusmenettelyistä vahingon sattuessa, raportoinnista, tiedonvaihdosta, valvonnasta ja vastuualueista sekä yhteisten torjuntaharjoitusten ja hälytysharjoitusten järjestämisestä.

Sopimuksen lisäksi Suomessa noudatetaan Helcomin suosituksia, joilla on ohjaava asema niiltä osin kuin niitä ei ole viety osaksi kansallista lainsäädäntöä.

Helcomin suositus 22/2 täsmentää muiden kuin mekaanisten menetelmien käyttöä: dispersanttien käytölle edellytetään erityistä harkintaa, polt-

¹ Itämeren suojelukomissio Helcom on hallitusten välinen järjestö, jonka ovat perustaneet Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelusopimuksen eli niin kutsutun Helsingin sopimuksen allekirjoittajavaltiot Suomi, Latvia, Liettua, Puola, Ruotsi, Saksa, Tanska, Venäjä ja Viro sekä Euroopan unioni. Komissio edistää sopimuksen toimeenpanoa ja antaa suosituksia sopimusmaiden hallituksille.

tamista voidaan harkita jääolosuhteissa ja öljyn upottaville kemikaaleille annetaan käyttökielto. Lisäksi imeytysmateriaaleja vedessä voidaan käyttää ainoastaan, jos öljyyntyneen imeytysmateriaalin oikea-aikaiseen poistoon on riittävästi kalustoa. (Helcom recommendation 22/2 Restricted use of chemical agents and other non-mechanical means in oil combatting operations in the Baltic Sea Area.)

Helcomin suositus 31/1 antaa tavoitteet kansallisen öljyntorjuntakyvyn ylläpidolle, lähtöajoille ja onnettomuuskohteen saavuttamisen ja tehokkaan torjunnan käynnistämisen aikarajoille sekä sanalliset määritelmät riittäville puomipituuksille, keräystehokkuudelle ja välivarastointikapasiteetille (Helcom Recommendation 31/1 Development of national ability to respond to spillages of oil and other harmful substances). Suosituksessa ei oteta kantaa alueellisiin torjuntakykyvaatimuksiin. Sen sijaan Helcomin suositus 28E/12 (Strengthening of sub-regional co-operation in response field) ohjaa suunnittelemaan alueellista yhteistoimintaa ja varautumista Tier 1–3 -tason öljyvahinkokuluokitteluun perustuen (ks. lisätietoa vihkosta 1). Satamien ja öljyterminaalien torjuntakykyä ohjataan suosituksella Helcom Recommendation 20/5 Minimum ability to respond to oil spillages in oil terminals, jossa annetaan ohjeet satamille ja operaattoreille valmiussuunnitelman laadintaan sekä torjunta- ja keräyskyvyn mitoittamiseen.

Helcomin suosituksessa 33/2 painotetaan, että koska Itämerellä sen vesialueen rajallisen koon ja sääolosuhteiden vuoksi on mahdollista, ettei öljyn rantaan ajautumista voida välttää, rantatorjunta on integroitava kiinteäksi osaksi muuta öljyntorjuntavalmiutta. Suosituksessa kuvataan muun muassa avunantoa rantaan ajautuneen öljyn keräysoperaatiossa. Lisäksi suositellaan, että rantakeräys- ja puhdistustyössä käytettäviä menetelmiä ja laitteita kehitetään Itämeren olosuhteisiin sopiviksi ja että tietoa ja osaamista jaetaan sopijapuolten kesken. Suositus ohjaa myös järjestäytyneeseen toimintatapaan vapaaehtoisia voimavaroja käytettäessä. Lisäksi suositellaan, että ympäristöllisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti tärkeät kohteet priorisoidaan torjuntatyön päätöksenteon tueksi ennakoon. Myös suunnitelma

ympäristövaikutusten seurannasta ja ennallistamisesta, jossa huomioidaan välittömät ja pitkäaikaiset vaikutukset, tulee laatia etukäteen. Tämän suunnitelman tulee olla kiinteä osa rantatorjuntasuunnitelmaa ja sisältää myös näytteenotomenettelyt ja vahinkojätteiden hallintasuunnitelman. Ympäristövaikutusten arviointiin ja ennallistamiseen osallistuvat tahot tulee olla nimetty ja vastuut selkeästi jaettu. (Helcom Recommendation 33/2 Co-operation in response to spillages of oil and other harmful substances on the shore.)

Muut manuaalin kirjoitushetkellä voimassa olevat Helcomin suositukset ovat

- Helcom recommendation 25/5 Assessment of the need for escort towing in tanker transport routes to prevent accidents in the Baltic Sea area säiliöalusten saattohinaukseen liittyen
- Helcom recommendation 24/9 Ensuring adequate emergency capacity, jossa käsitellään meripelastustoiminnasta sopimista
- Helcom recommendation 17/12 Measures to abate pollution by oil and other harmful substances in cases of grounding, collision, sinking of a ship or other maritime casualty, joka koskee muun muassa öljyn poistamista haveristilta tai hylystä öljyvahingon vaaran vähentämiseksi
- Revised Helcom recommendation 31E/5 Mutual plan for places of refuge in the Baltic Sea area suojapaikkakäytännöistä
- Revised Helcom recommendation 36/3 Marine pollution incident reporting and requests for assistance between contracting parties in the Baltic Sea area avunannosta ja ilmoitusmenetelyistä sopijapuolten kesken
- Helcom recommendation 31E/6 Integrated wildlife response planning in the Baltic Sea area öljyyntyneiden eläinten hoidon järjestämisestä
- Revised Helcom recommendation 34E/4 Airborne surveillance with remote sensing equipment in the Baltic Sea area öljyn havainnointiin ja kaukokartoitukseen liittyen
- Helcom recommendation 12/9 Follow-up studies in connection with major oil spills öljyvahingon jälkiseurannasta.

2.1 SOPIMUKSET KANSAINVÄLISESTÄ AVUSTA JA YHTEISTOIMINNASTA NAAPURIVALTIOIDEN KANSSA

Ulkomaista apua ympäristövahingon pelastustoimintaan voidaan pyytää kahdenvälisiin tai useampikeskisiin valtiosopimuksiin perustuen. Valtuutus avun pyytämiseksi on sisäministeriöllä (SM). Avunpyynnön käytännöt voivat perustua myös ennalta harjoiteltuihin ja sovittuihin menettelytapoihin, joissa esimerkiksi SM:n päivystäjä valtuuttaa paikallisen viranomaisen toimimaan kuten lähi-alueyhteistyön piirissä on ollut tapana.

Kahdenväliset valtiosopimukset, joihin torjunta-apu voi perustua, ovat

- Sopimus pelastuspalveluyhteistyöstä Suomen ja Norjan raja-alueella (SopS 17/1986)
- Sopimus Venäjän kanssa yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niiden seurausten torjumiseksi (SopS 51 ja 52/1996)
- Sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Viron tasavallan hallituksen välillä yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisyn, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla (SopS 33-34/2015)
- Meri- ja lentopelastussopimus Ruotsin kanssa (SopS 27/1994)
- Meri- ja lentopelastussopimus Venäjän kanssa (SopS 28/1994)
- Meri- ja lentopelastussopimus Viron kanssa (SopS 53/1999)
- Suomen ja Venäjän öljyntorjuntasopimus
- Suomen ja Viron öljyntorjuntasopimus.

Monenkeskiset sopimukset ovat

- Sopimus Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä valtakunnanrajojen yli ulottuvasta yhteistyöstä onnettomuustapauksissa ihmisiin, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvien vahinkojen estämiseksi tai rajoittamiseksi (SopS 20 ja 21/1992) (Islanti liittyi sopimukseen 5.4.2001)
- Sopimus Barentsin euroarktisen alueen hallitusten välillä yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla (SopS 22 ja 23/2012)
- Sopimus lento- ja meripelastusyhteistyöstä arktisilla alueilla (SopS 2 ja 3/2013)

- Itämeren alueen merellisen ympäristön suoje-lua koskeva yleissopimus (Helcom) 1992
- Sopimus Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä yhteistyöstä öljyn tai muiden haitallisten aineiden aiheuttaman meren pilaantumisen torjunnassa 1993 (Pohjoismainen torjuntayhteistyösopimus) (SopS 71/1998 ja SopS 72/1998).

Suomen ja Venäjän öljyntorjuntasopimusta eli *Sopimusta Suomen tasavallan hallituksen ja Sosialististen neuvostotasavaltojen liiton hallituksen välillä yhteistyöstä torjuttaessa öljyn ja muiden vahingollisten aineiden vahinkotapauksissa aiheuttamaa Itämeren pilaantumista (SopS 54/1990)* sovelletaan myös torjuttaessa pilaantumista osapuolten sisäisillä aluevesillä (2. artikla). Sopimuksella sovitaan muun muassa ilmoitus- ja avunantovelvollisuudesta, torjuntatöiden johtamisesta sekä torjunta- ja huoltokustannusten jakamisesta. Sopimuksen 9. artiklassa sovitaan torjuntaviranomaisten pääsyn helpottamisesta torjunta-alueelle seuraavasti:

- Osapuoli, joka on pyytänyt torjunta-apua alue-merelle tai sisäisille aluevesilleen, osoittaa apua antavalle osapuolelle ne alueet, joihin tämän torjuntayksiköillä ja -välineillä on pääsy.
- Tässä tapauksessa apua pyytänyt osapuoli huolehtii toisen osapuolen torjuntayksiköiden ja -välineiden nopeasta pääsystä näille alueille mahdollisimman pienin muodollisuuksin. Niistä ilmoitetaan viivytyksettä apua antavan osapuolen toimivaltaiselle viranomaiselle.

2.2 ÖLJYVAHINGON KORVAUSKÄSITTELYYN LIITTYVÄT LAIT JA SOPIMUKSET

Nykyinen kansainvälinen öljyvahinkojen korvausjärjestelmä perustuu kahteen yleissopimukseen: vuoden 1992 CLC-yleissopimukseen (*International Convention on Civil Liability for Oil Pollution Damage* 1992, lyhyemmin 1992 Civil Liability Convention) ja vuoden 1992 rahastoyleissopimukseen (*International Convention on the Establishment of an International Fund for Compensation for Oil Pollution Damage* 1992, lyhyemmin 1992 Fund Convention) täydennettynä vuoden 2003 pöytäkirjalla (*Supplementary Fund Protocol*). Sekä vuoden 1992 CLC-yleissopimusta että vuo-

den 1992 rahastoyleissopimusta pöytäkirjoineen sovelletaan pysyvän öljyn päästöihin, jotka ovat peräisin säiliöaluksesta ja tapahtuvat rahaston jäsenvaltion aluevesillä tai talousvyöhykkeellä.

Vuoden 1992 rahastoyleissopimus on CLC-yleissopimusta täydentävä. Rahastoyleissopimus määrittelee menettelytavat vahingoissa, joissa CLC-yleissopimukseen pohjautuvat korvaukset ovat riittämättömiä. Rahastoyleissopimuksen nojalla perustettiin kansainvälinen IOPC-korvausrahasto, *International Oil Pollution Compensation Fund 1992*, lyhyemmin 1992 Fund. Tämän IOPC-rahaston kautta on mahdollista saada korvauksia pysyvän öljyn vahingoista silloin, kun korvausvaade ylittää säiliöaluksen omistajan CLC:n mukaisen vastuurajan ja esimerkiksi silloin, kun aluksen omistaja on maksukyvytön tai vapautettu vastuusta.

Alusöljyvahinkoon sovellettava vahingonkorvausmenettely riippuu siitä, onko öljyvahingon aiheuttanut öljy peräisin säiliöaluksesta vai onko kyse aluksen polttoaineena käytetyn öljyn aiheuttamasta vahingosta. Tämän jaon pohjalta alusöljyvahingon korvausvastuu määräytyy joko CLC-yleissopimuksen tai bunkkeriyleissopimuksen mukaan.

CLC-yleissopimusta sovelletaan öljysäiliöaluksiin ja niistä aiheutuviin öljyvahinkoihin. Yleissopimus on Suomessa sisällytetty merilain 10. lukuun.

Aluspolttoaineen eli bunkkerin aiheuttamien pilaantumsvahinkojen korvaamiseen sovelletaan bunkkeriyleissopimusta (International Convention on Civil Liability for Bunker Oil Pollution Damage) eli *lakia aluksen polttoaineen aiheuttamasta pilaantumsvahingosta johtuvasta siviilioikeudellisesta vastuusta tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (SopS 3/2009)*, jonka voimaantulosta säädetään *tasavallan presidentin asetuksella aluksen polttoaineen aiheuttamasta pilaantumsvahingosta johtuvasta siviilioikeudellisesta vastuusta tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta (SopS 4/2009)*. Bunkkeriyleissopimus sisältyy merilain 10. a lukuun.

KOOSTE TÄRKEIMMISTÄ ALUSÖLJY-VAHINKOON LIITTYVISTÄ LAEISTA, ASETUKSISTA JA KANSAINVÄLISISTÄ SOPIMUKSISTA

Lait ja asetukset

Asetus alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehtyyn kansainväliseen yleissopimukseen liittyvän vuoden 1978 pöytäkirjan voimaansaattamisesta (SopS 51/1983)

Asetus ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen voimaansaattamisesta 11/1981 (ks. SOLAS)

Asetus vaarallisten aineiden kuljettajien ajoluvasta 6.4.2011/401

Asetus vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja tilapäisestä säilytyksestä satama-alueella 21.4.2005/251

Asetus vaarallisten aineiden kuljetuksesta kappaletavarana aluksessa 4.9.1998/666 muutoksineen

Asetus vaarallisten tai ympäristöä pilaavien aineiden aluskuljetuksia koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta 346/2014 muutoksineen

Eläinperäisiä sivutuotteita koskevat sivutuotelainsäädäntö, sivutuoteasetus (EY) N:o 1069/2009 ja täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 142/2011

Eläintautilaki 14.6.2013/441

Esitutkintalaki 22.7.2011/805

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus ajo- ja lepoajoista (EY) 561/2006

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus henkilönsuojaimista (EU) 2016/425

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveyssäännöistä 1069/2009/EY

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi teollisuuden päästöistä (yhtenäistetty ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen) 75/2010/EU

Jäteasetus 19.4.2012/179

Jätelaki 17.6.2011/646

Jäteverolaki 17.12.2010/1126

Laki aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä 29.12.2009/1686

Laki alusturvallisuuden valvonnasta 17.3.1995/370

Laki eläimistä saatavista sivutuotteista 24.4.2015/517

Laki kuljettajantutkintotoiminnan järjestämisestä 10.7.1998/535

Laki kuluttajien käyttöön tarkoitetuista henkilönsuojaimista 6.4.2018/218

Laki kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä 16.3.2007/273

Laki syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien rekisteristä 17.8.2001/717

Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta 20.1.2006/44

Laki vaarallisten aineiden kuljetuksesta 2.8.1994/719 muutoksineen

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 3.6.2005/390

Laki öljysuojarahastosta 30.12.2004/1406

Luonnonsuojeluasetus 14.2.1997/160

Luonnonsuojelulaki 20.12.1996/1096

Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132

Maantielaki 23.6.2005/503

Merenkulun ympäristönsuojelulaki 29.12.2009/1672 muutoksineen

Merilaki 15.7.1994/674

Meripelastuslaki 30.11.2001/1145

Neuvoston päätös yhteisön mekanismin perustamisesta tiiviimmän yhteistyön edistämiseksi pelastuspalvelualan avustustoimissa 2001/792/EY, Euratom

Pelastuslaki 29.4.2011/379

Sairausvakuutuslaki 21.12.2004/1224

Sisäministeriön asetus pelastustoimen suunnitelmista 1363/2018

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus syöpäsairauden vaaraa aiheuttavista tekijöistä 1273/2019

Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326

Tietosuojalaki 5.12.2018/1050

Trafin määräys vaarallisten aineiden kuljetuksesta tiellä TRAFI/248800/2016

Työsopimuslaki 26.1.2001/55

Työtaturma- ja ammattitautilaki 24.4.2015/459

Työterveyshuoltolaki 21.12.2001/1383

Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738

Vahingonkorvauslaki 31.5.1974/412

Valtioneuvoston asetus aluksessa käytettävistä suojeluvälineistä ja mittauslaitteista 27.9.2001/825

Valtioneuvoston asetus alusten lastauksen ja purkamisen työturvallisuudesta 633/2004, muutoksineen 405/2008 ja 1050/2011

Valtioneuvoston asetus hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta 708/2013, 1484/2001

Valtioneuvoston asetus jätteen polttamisesta 14.2.2013/151

Valtioneuvoston asetus jätteistä 19.4.2012/179

Valtioneuvoston asetus kaatopaikoista 2.5.2013/331

Valtioneuvoston asetus kemiallisista tekijöistä työssä 9.8.2001/715

Valtioneuvoston asetus koneiden turvallisuudesta 12.6.2008/400

Valtioneuvoston asetus merenkulun ympäristönsuojelusta 28.1.2010/76

Valtioneuvoston asetus terveystarkastuksista erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavissa töissä 27.12.2001/1485;

Valtioneuvoston asetus terveystarkastuksista erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavissa töissä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta 831/2005

Valtioneuvoston asetus työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta 1267/2019

Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemiseksi biologisista tekijöistä aiheutuilta vaaroilta 933/2017

Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemisesta melusta aiheutuilta vaaroilta 26.1.2006/85

Valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveysvaatimuksista 18.6.2003/577

Valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvamerkeistä ja niiden vähimmäisvaatimuksista 21.5.2015/687

Valtioneuvoston asetus työvälineiden turvallisesta käytöstä ja tarkastamisesta 12.6.2008/403

Valtioneuvoston asetus vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja tilapäisestä säilytyksestä satama-alueella 21.4.2005/251

Valtioneuvoston asetus vaarallisten aineiden kuljetuksesta tiellä 13.3.2002/194

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 21.5.2015/685

Valtioneuvoston asetus ympäristönsuojelusta 4.9.2014/713

Valtioneuvoston asetus öljysuojarahastosta 30.12.2004/1409

Valtioneuvoston päätös henkilönsuojaimista 1406/1993

Valtioneuvoston päätös henkilönsuojainten valinnasta ja käytöstä työssä 22.12.1993/1407

Vesilaki 27.5.2011/587

Yksityistielaki 13.7.2018/560

Ympäristönsuojelulaki 27.6.2014/527

Sopimukset

BCH-säännöstö, Code for the Construction and Equipment of Ships Carrying Dangerous Chemicals in Bulk; BCH Code

Bunkkeriyleissopimus (SopS 4/2009)

CLC-yleissopimus. Vuoden 1992 CLC-yleissopimus International Convention on Civil Liability for Oil Pollution Damage 1992, lyhyemmin 1992 Civil Liability Convention

Helsingin sopimus (Helcom), Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskeva yleissopimus 1992 (SopS 2/2000)

IBC-säännöstö, International Code for the Construction and Equipment of Ships Carrying Dangerous Chemicals in Bulk; IBC Code

IMDG-säännöstö, International Maritime Dangerous Goods Code; IMDG Code

IMSBC-koodi, International Maritime Solid Bulk Cargoes; IMSBC Code

Kööpenhaminan sopimus (SopS 71/1998 ja SopS 72/1998)

MARPOL, International Convention for the Prevention of Pollution from Ships, kansainvälinen yleissopimus alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä (SopS 51/1983)

Meri- ja lentopelastussopimus Ruotsin kanssa (SopS 27/1994)

Meri- ja lentopelastussopimus Venäjän kanssa (SopS 28/1994)

Meri- ja lentopelastussopimus Viron kanssa (SopS 53/1999)

OSPAR-yleissopimus Koillis-Atlantin merellisen ympäristön suojelusta 1992 (SopS 51/1998)

Rahastoyleissopimus, vuoden 1992 rahastoyleissopimus (International Convention on the Establishment of an International Fund for Compensation for Oil Pollution Damage 1992, lyhyemmin 1992 Fund Convention) täydennettynä vuoden 2003 pöytäkirjalla (Supplementary Fund Protocol)

SOLAS-yleissopimus, International Convention for the Safety of Life at Sea (SopS 11/1981)

Sopimus arktisen merialueen torjuntavalmiudesta ja -operaatioista (SopS 15/2016)

Sopimus Barentsin euroarktisen alueen hallitusten välillä yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla (SopS 22 ja 23/2012)

Sopimus lento- ja meripelastusyhteistyöstä arktisilla alueilla (SopS 2 ja 3/2013)

Sopimus pelastuspalveluyhteistyöstä Suomen ja Norjan raja-alueella (SopS 17/1986)

Sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Viron tasavallan hallituksen välillä yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisyyn, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla (SopS 33-34/2015)

Sopimus Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä yhteistyöstä öljyn tai muiden haitallisten aineiden aiheuttaman meren pilaantumisen torjunnassa 1993 (Pohjoismainen torjuntayhteistyösopimus) (SopS 71/1998 ja SopS 72/1998)

Sopimus Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä valtakunnanrajojen yli ulottuvasta yhteistyöstä onnettomuustapauksissa ihmisiin, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvien vahinkojen estämiseksi tai rajoittamiseksi (SopS 20 ja 21/1992)

Sopimus Venäjän kanssa yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niiden seurausten torjumiseksi (SopS 51 ja 52/1996)

Suomen ja Venäjän öljyntorjuntasopimus: Sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Sosialististen neuvostotasavaltojen liiton hallituksen välillä yhteistyöstä torjuttaessa öljyn ja muiden vahingollisten aineiden vahinkotapauksissa aiheuttamaa Itämeren pilaantumista (SopS 54/1990)

Suomen ja Viron öljyntorjuntasopimus (Sop S31/1995)

Yleissopimus maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä (SopS 71/1996), ns. Rajavesisopimus

Suosituks

Helcomin suositukset:

<https://helcom.fi/helcom-at-work/recommendations/response/>

sökö

SÖKÖSuomenlahti – Öljyntorjunnan toimintamalli
Suomenlahden rannikon pelastustoimialueilla.

VIHKO 17

Alusöljyvahingon torjuntaan liittyvä lainsäädäntö